

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 26. juuni 2018
(OR. en)

10555/18

ELARG 41
COWEB 102

MENETLUSE TULEMUS

Saatja: Nõukogu peasekretariaat

Saaja: Delegatsioonid

Eelmise dok nr: 10374/18

Teema: LAIENEMINE NING STABILISEERIMIS- JA
ASSOTSIEERIMISPROTSESS
– Nõukogu järeldused

Delegatsioonidele edastatakse lisas nõukogu järeldused laienemise ning stabiliseerimis- ja assotsieerimisprotsessi kohta, mille nõukogu võttis vastu 26. juunil 2018.

ÜLDASJADE NÕUKOGU**NÕUKOGU JÄRELDUSED LAIENEMISE NING STABILISEERIMIS- JA
ASSOTSIEERIMISPROTSESSI KOHTA**

1. Nõukogu võtab teadmiseks komisjoni 17. aprilli 2018. aasta teatise ELi laienemisstrateegia kohta ning aruanded Montenegro, Serbia, Türgi, endise Jugoslaavia Makedoonia vabariigi, Albaania, Bosnia ja Hertsegoviina ning Kosovo* kohta. Nõukogu tervitab komisjoni uue metoodika kohaldamist ning komisjoni aruandlustsükli ühtlustamist majandusreformikavade hindamisega. Samuti võtab nõukogu teadmiseks komisjoni 6. veebruari 2018. aasta teatise „Lääne-Balkani riikide reaalne ELiga ühinemise väljavaade ning ELi tõhustatud koostöö nende riikidega“.
2. Nõukogu kinnitab taas oma pühendumust laienemisele, mis on endiselt üks Euroopa Liidu olulisemaid poliitikavaldkondi, kooskõlas Euroopa Ülemkogu poolt 14.–15. detsembril 2006 heaks kiidetud uuendatud laienemiskonsensusega ja pärast seda vastu võetud nõukogu järeldustega. Tegu on endiselt strateegilise investeringuga rahusse, demokraatiasse, jõukusse, julgeolekusse ja stabiilsusse Euroopas. Euroopa põhiväärtuste omaksvõtmine ja neile pühendumine on valik ning oluline kõikide ELiga ühineda soovivate partnerite jaoks. Seda arvesse võttes eeldab nõukogu, et partnerid võtavad Euroopa väärtused omaks ja pühenduvad neile täielikult ning viivad jõuliselt läbi vajalikke reforme oma rahva huvides. Juba saavutatud edule tuginedes tervitab nõukogu Lääne-Balkani riikide poolt Sofia tippkohtumisel väljendatud pühendumust ning nende joondumist Sofia deklaratsiooniga. Tuletades meelde Thessaloniki tegevuskava ja Sofia deklaratsiooni, kordab nõukogu taas ELi kindlat toetust Lääne-Balkani riikide Euroopa Liiduga ühinemise väljavaatele. EL on kindlalt otsustanud tõhustada ja intensiivistada oma osalemist kõigil tasanditel, et toetada Lääne-Balkani piirkonna poliitilisi, majanduslikke ja sotsiaalseid muutusi, sealhulgas andes rohkem abi, mis sõltub Lääne-Balkani riikide poolt õigusriigi põhimõtete kehtestamisel, samuti sotsiaal-majanduslike reformide elluviimisel tehtud reaalsetest edusammudest. Türgi on jätkuvalt kandidaatriik ja oluline partner paljudes valdkondades.

* Kõnealune nimetus ei piira seisukohti staatuse suhtes ning on kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 1244/99 ja Rahvusvahelise Kohtu arvamusega Kosovo iseseisvusdeklaratsiooni kohta.

3. Kooskõlas nõukogu varasemate järeldustega ning Kopenhaageni poliitiliste kriteeriumide ja stabiliseerimis- ja assotsieerimisprotsessi raames, mis jääb suhetes Lääne-Balkani riikidega ühiseks raamistikuks, kinnitab nõukogu taas vajadust rakendada vastavalt uuendatud laienemiskonsensusele õiglaseid ja rangeid tingimusi ja saavutustel põhineva hindamise põhimõtet koos ELi igakülgse suutlikkusega integreerida uusi liikmeid.
4. Nõukogu toonitab vajadust keskenduda jätkuvalt põhjalikele reformidele, et tegeleda püsivate puudujääkidega sellistes valdkondades nagu õigusriik, põhiõigused, majandusareng ja konkurentsivõime, demokraatlike institutsioonide tugevdamine ning avaliku halduse reform. Endiselt on väga tähtis rakendada kindlalt reforme ning saavutada konkreetseid ja käegakatsutavaid tulemusi nendes olulistes valdkondades, pidades eeskätt silmas ühinemisläbirääkimiste üldist tempot.
5. Õigusriigi põhimõte on ELi aluseks olev põhiväärtus, mis on nii laienemisprotsessi kui ka stabiliseerimis- ja assotsieerimisprotsessi keskmes. Vaja on reforme, et tegeleda oluliste lahendamata väljakutsetega selles valdkonnas, eelkõige kohtusüsteemi sõltumatuse, erapooletuse, vastutuse ja tõhususe tagamisel ning võitluses korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastu ning põhiõiguste, sealhulgas vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste kaitsmisel, rahvusvähemuste mittediskrimineerival kohtlemisel ja võitluses haavatavate rühmade, nagu romade ja lesbide, geide, biseksuaalide, trans- ja intersooliste inimeste (LGBTI) diskrimineerimisega. Väljendusvabaduse ja meedia sõltumatuse olukord valmistab endiselt eriti tõsist muret, millega tuleb sihikindlalt ja tõhusalt esmajärjekorras tegeleda. Viivitamata tuleb astuda konkreetseid samme, et hoida ära ajakirjanike hirmutamine, ähvardamine ja ründamine ning lahendada sellise käitumisega seotud juhtumid. Samuti tuleb teha täiendavat tööd soolise võrdõiguslikkuse ning naiste ja laste õiguste austamise tagamiseks. Samuti on vaja teha suuremaid edusamme avaliku halduse reformimisel, et tugevdada ja täiustada valitsemistava kõikidel tasanditel. Nõukogu märgib murelikult ära suundumuse parlamente boikoteerida. Hästi toimiva demokraatia keskseteks elementideks on endiselt kaasava poliitilise dialoogi tagamine, eelkõige parlamentides, ning kodanikuühiskonna organisatsioonide tugevam roll. Nõukogu toonitab vabade, õiglase ja läbipaistvate ning OSCE standarditele vastavate valimiste tähtsust.

6. Majanduskriteeriumite puhul tervitab ja jagab nõukogu komisjoni analüüsi, mis käsitleb vajadust käsitleda olulisi struktuurilisi majandus- ja sotsiaalprobleeme. Nõukogu innustab kõiki partnereid rakendama ELi, Lääne-Balkani riikide ja Türgi 25. mai 2018. aasta majandus- ja rahandusteamalise dialoogi ühistes järeldustes toodud meetmeid, tuginedes oma majandusreformikavadele. Majandusreformid ja õigusriigi tugevdamine toovad vastastikku tugevdavat kasu. Nõukogu toonitab, et oluline on tegeleda struktuuriliste väljakutsetega ning parandada majanduse juhtimist, konkurentsivõimet, ettevõtlusekeskkonda, investeerimiskliimat, riigi rahanduse jätkusuutlikkust, majanduskasvu ja töökohtade loomist. Nõukogu kinnitab taas, et tähtis on tegeleda ajude äravooluga ning luua noortele lisavõimalusi ja tagada neile positiivsed väljavaated.
7. Heanaaberlikud suhted ja piirkondlik koostöö on jätkuvalt laienemisprotsessi ning stabiliseerimis- ja assotsieerimisprotsessi olulised elemendid. Nõukogu tervitab saavutatud edu ning kinnitab taas, kui oluline on piirkondlik koostöö, mida rõhutati ka Sofia tippkohtumisel, ning eelkõige ühendused piirkonna sees ja ELiga. Nõukogu toetab täiel määral kaasavat piirkondlikku koostööd tugevdavaid konstruktiivseid algatusi ja struktuure. Nõukogu kutsub üles tegema täiendavaid jõupingutusi mineviku seljataha jätmiseks ja leppimise soodustamiseks, sealhulgas salliva õhkkonna edendamise teel. Tuleb vältida avaldusi ja tegevusi, mis mõjutavad negatiivselt heanaaberlikke suhteid ja vaidluste rahumeelset lahendamist. Vaja on otsustavaid jõupingutusi ja tugevaimat poliitilist kindlameelsust, et tagada lõpetamata kahepoolsete vaidluste lahendamine. Nõukogu kordab taas vajadust käsitleda riigisiseseid sõjakuritegusid ilma diskrimineerimiseta, käsitledes karistamata jätmist ning tagades vastutusele võtmise, sealhulgas sisulise piirkondliku koostöö kaudu ning tehes täielikult koostööd rahvusvaheliste kriminaalkohtute mehhanismiga ja erikodadega ning toetades nende tööd. Lahendamata vaidlused ja küsimused tuleks lahendada kooskõlas rahvusvahelise õiguse ja väljakujunenud põhimõtetega, sealhulgas õigusjärgluse küsimusi käsitleva lepinguga.

8. Nõukogu kinnitab taas, et tähtis on veelgi süvendada koostööd välispoliitika küsimustes, ning eeldab tegevuse järkjärgulist kooskõlla viimist ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga, eelkõige seal, kus kaalul on olulised ühised huvid, näiteks piiravate meetmete küsimuses ja hübriidohtude vastases võitluses. ELiga ühinemine on valik, mis eeldab selliste põhimõtete, väärtuste ja eesmärkide jagamist, mida EL edendab oma naabruskonnas ja kaugemalgi, hõlmates muu hulgas täielikku joondumist ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga ning hoidudes igasugustest meetmetest, mis on sellega vastuolus.
9. Tunnistades eelkõige kodanike viisanõudest vabastamise tähtsust, julgustab nõukogu komisjoni jätkama kõigi viisanõude kaotamise tingimuste täitmise tähelepanelikku jälgimist, sealhulgas oma järelemeetmete mehhanismi kaudu. Tuletades meelde peatamiskorda, innustab nõukogu asjaomaseid ametivõime tegema suuremaid jõupingutusi selleks, et tegeleda selgelt põhjendamatute varjupaigataotluste vooga.
10. Terrorism, radikaliseerumine ja organiseeritud kuritegevus on endiselt julgeolekuoht nii ELi kui ka kogu piirkonna jaoks. Kooskõlas Euroopa Ülemkogu ja nõukogu varasemate järeldustega tuletab nõukogu meelde, kui tähtis on ELi terrorismivastase töö välismõõde ning Türgi ja Lääne-Balkani riikidega terrorismivastase võitluse valdkonnas tehtava koostöö edasine tugevdamine, eelkõige seoses terroristidest välisvõitlejate vastase võitluse, terrorismi rahastamise vastase võitluse, radikaliseerumise vältimise ja sellevastase võitluse, tugevdatud piirikontrolli ning ebaseadusliku tulirelva- ja kergrelvakaubanduse vastase võitlusega. Samuti on vaja lisajõupingutusi ja selgeid tulemusi organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses. Tuletades meelde ELi toetust, eelkõige sisejulgeoleku integreeriva juhtimise kaudu, kutsub nõukogu endiselt partnereid üles hoogustama ja jõustama õiguslikke ja operatiivmeetmeid kõikides nendes valdkondades.

11. Nõukogu kiidab Türgit ja Lääne-Balkani riike nende uute jõupingutuste ja konstruktiivse koostöö eest rändekriisiga tegelemisel, mis on andnud selgeid tulemusi. Nõukogu kordab, et olukord nõuab ELi-Türgi avalduse jätkuvat rakendamist ning jätkuvat toetust Lääne-Balkani rändeteel asuvatele partneritele. Vaja on täiendavaid meetmeid, et tagada piisav haldus- ja jõustamissuutlikkus, et tegeleda rändega seotud väljakutsetega, sealhulgas võidelda rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamisega. EL jätkab oma rahalise toetuse ja tehnilise abi andmist eesmärgiga tugevdada koostööd kõnealuses valdkonnas, sealhulgas ELi Türgi pagulasrahastu kaudu.
12. Nõukogu rõhutab jätkuvalt strateegilise kommunikatsiooni olulisust, et tagada üldsuse toetus laienemisele ning laienemisest tuleneva kasu ja kohustuste mõistmine, tegeledes samas desinformatsiooni probleemiga. Nõukogu toonitab kõikide partnerite vastutust edastada selget teavet selle kasu ja kõnealuste kohustuste kohta ning partnerite endi pühendumust ELi väärtustele ja väljavaadetele. Endiselt on ülioluline ELi ja liikmesriikide jätkuv osalemine, seda ka tõhusama strateegilise teavitamispoliitika edendamises nii partnerite kui ka ELi kodanike suhtes, eeskätt Lääne-Balkani strateegilise kommunikatsiooni töörühma kaudu.
13. Nõukogu tuletab meelde ELi jätkuvat rahalist ja tehnilist abi laienemisprotsessile ning stabiliseerimis- ja assotsieerimisprotsessile, eelkõige ühinemiseelse abi rahastamisvahendi (IPA II) kaudu, mille vahehindamist praegu lõpule viiakse. Keskenduda tuleks endiselt põhiprioriteetidele ning suuremale sidususele rahalise abi ja ühinemiseelse strateegia rakendamisel saavutatud üldise edu vahel, sealhulgas tulemuste tasustamise kaudu, võttes aluseks saavutatud edu ja tulemused.
14. Nõukogu tervitab Sofia prioriteetide kava käivitamist, mille puhul tuginetakse 6. veebruaril 2018 vastu võetud komisjoni teatise asjakohastele aspektidele.

LAIENEMINE

MONTENEGRO

15. Nõukogu tunneb heameelt üldiste edusammude üle Montenegroga peetavatel ühinemisläbirääkimistel, kus seni on 35 peatükist avatud 31 ja kolm on ajutiselt suletud. Kuna institutsiooniline raamistik on valmis ja õigusraamistik üldjoontes paigas, peaks kogu õigusriigi süsteem andma nüüd reaalsemaid tulemusi ning võimaldama suuremaid ja püsivamaid edusamme. Eelkõige tuleb nõukogu meelde, et läbirääkimisraamistikus on kindlaks määratud, et õigusriigi põhimõtteid ja põhiõigusi käsitlevate peatükkide osas saavutatud edu määrab jätkuvalt kogu ühinemisläbirääkimiste tempo. Seepärast peaks Montenegro nüüd suunama oma reformipingutused sellele, et täita 23. ja 24. peatüki vahekriteeriumid ja rakendada vastavad tegevuskavad.
16. Nõukogu soovib tungivalt, et Montenegro tõhustaks veelgi võitlust korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevuse, rahapesu ja inimkaubanduse vastu, sealhulgas tõhusamate eeluurimiste, süüdistuste esitamise ja süüdimõistmistega valdkonnas, ning teeks edusamme kuritegelikul teel saadud vara arestimisel ja konfiskeerimisel. Hiljutised rünnakud ajakirjanike vastu näitavad, et ametiasutused peavad viivitamata tagama ohutud tingimused, mis soodustavad väljendusvabadust ja meedia sõltumatust. Täiendavaid meetmeid on vaja ka selleks, et jätkata avaliku halduse reformi ja tugevdada institutsioonide sõltumatust.
17. Majandusreformide osas, kooskõlas majandus- ja rahandusteemalise ELi, Lääne-Balkani riikide ja Türgi vahelise dialoogi ühiste järeldustega, märgib nõukogu positiivselt jätkuvat majanduskasvu ja julgustab Montenegrot võtma meetmeid, et tagada fiskaalne jätkusuutlikkus, vähendada suurt valitsemissektori võlga, vähendada kaubandusbilansi puudujääki, edendada reforme sellistes olulistes valdkondades nagu riigihanked ja tööturg ning parandada ettevõtluskeskkonda.

18. Seoses valimistega peavad Montenegro ametiasutused tegelema kõikide rikkumistega, millest on teada andnud rahvusvahelised vaatlejad, ning säilitama poliitilise pühendumuse terviklikule ja kaasavale valimisreformi protsessile, et suurendada usaldust valimisraamistiku suhtes. Nõukogu kordab taas, et kõik erakonnad vastutavad selle eest, et poliitiline debatt parlamendis uuesti algaks.
19. Nõukogu peab väga kiiduväärseks Montenegro jätkuvat positiivset rolli piirkondliku koostöö edasisel arendamisel ja heanaaberlike suhete edendamisel.
20. Nõukogu avaldab Montenegrole suurt tunnustust välispoliitika küsimustes tehtava järjepideva koostöö eest ning eelkõige selle eest, et Montenegro viib oma seisukohad jätkuvalt täielikult vastavusse ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga.

SERBIA

21. Nõukogu tunneb heameelt üldiste edusammude üle Serbiaga peetavatel ühinemisläbirääkimistel, kus seni on 35 peatükist avatud 14 ja kaks on ajutiselt suletud. Nõukogu tuletab meelde, et läbirääkimisraamistikus on kindlaks määratud, et õigusriigi põhimõtteid ja põhiõigusi käsitlevate peatükkide osas ning samuti Serbia ja Kosovo suhete normaliseerimisel saavutatud edu on väga oluline ja määrab jätkuvalt kogu ühinemisläbirääkimiste tempo. 23. ja 24. peatüki vahekriteeriumide ja vastavate tegevuskavade rakendamine peaks endiselt suunama tulevasi reforme, mille tulemusena saavutatakse konkreetsed tulemused.
22. Nõukogu väljendab heameelt, et Serbia valitsus kinnitas taas pühendumust ELiga ühinemisele kui strateegilisele eesmärgile. Nüüd on ülioluline sellest strateegilisest valikust avaliku arutelu käigus aktiivselt ja ühemõtteliselt teada anda.

23. Nõukogu kutsub Serbiat tungivalt üles suurendama märkimisväärselt oma reformipingutusi õigusriigi valdkonnas, ning eelkõige tagama kohtusüsteemi sõltumatus ja üldine tulemuslikkus. Erilist tähelepanu tuleb pöörata selle valdkonna reformide tõhusale rakendamisele, mis hõlmab käegakatsutavaid tulemusi ja püsivamaid edusamme tõhusamate eeluurimiste, süüdistuste esitamise ja süüdimõistmistega, eelkõige seoses võitlusega korruptsiooni, organiseeritud kuritegevuse ja rahapesu vastu. Järjest suuremat muret tekitab edasimineku puudumine väljendusvabaduse valdkonnas. Ametiasutused peaksid tagama ohutud tingimused, mis soodustavad esmajärjekorras väljendusvabaduse takistusteta kasutamist ja meedia sõltumatust, sealhulgas tõhustades jõupingutusi ajakirjanike vastu toime pandud rünnakute uurimiseks. Erilist tähelepanu peab Serbia pöörama põhiõiguste täielikule austamisele, sealhulgas kõige haavatavamate rühmade kaitsmisele ning samuti rahvusvähemuste mittediskrimineerivale kohtlemisele kogu Serbias, eelkõige sellistes valdkondades nagu haridus, vähemuskeelte kasutamine ning vähemuskeelse meedia ja usutalituste kättesaadavus. Vihakõne, hirmutamise ja rünnakutega tuleb tegelda kiiresti ja kindlalt. Nõukogu kordab taas oma üleskutset asjakohaseid strateegilisi dokumente tõhusalt rakendada. Lisaks tuleb parandada läbipaistvust, kaasatust ja õigusloome kvaliteeti, sealhulgas edendades kodanikuühiskonna tegutsemist soodustavat keskkonda. Kiiresti on vaja täiendavat edasiminekut sõltumatute asutuste ja demokraatlike institutsioonide, sealhulgas parlamendi järelevalve nõuetekohase toimimise ning põhiseaduslike reformide osas. Pärast viimaseid valimisi rõhutab nõukogu, et esmajärjekorras tuleb järgida rahvusvaheliste valimisvaatlejate soovitusi. Samuti rõhutab nõukogu sõjakuritegude riigisisese menetlemise ja rahvusvaheliste kriminaalkohtute mehhanismiga tehtava täieliku koostöö tähtsust.
24. Majandusreformide osas, kooskõlas majandus- ja rahandusteemalise ELi, Lääne-Balkani riikide ja Türki vahelise dialoogi ühiste järeldustega, märgib nõukogu positiivselt jätkuvat edasiminekut ja julgustab Serbiat veelgi parandama ettevõtluskeskkonda, tegelema valitsemissektori võlaga ja liikuma edasi struktuurireformide rakendamisega, eelkõige energia- ja transpordisektoris, tööturu, maksuameti ja riigihangete valdkonnas, muu hulgas riigi osalusega ettevõtete restruktureerimise ja erastamisega.

25. Seoses ELi vahendatud dialoogiga Belgradi ja Priština vahel väljendab nõukogu heameelt, et mõlemad pooled on andnud kõrgele esindajale lubaduse teha tööd suhete täielikuks normaliseerimiseks, sealhulgas õiguslikult siduva lepingu vormis, mis annab mõlemale võimaluse ELiga ühinemise teel edasi liikuda ja on ülimalt oluline piirkonna stabiilsuse jaoks.
26. Nõukogu väljendab heameelt, et kooskõlas 2013. aasta Brüsseli kokkuleppega ja 2015. aasta augusti kokkuleppega alustas kauaoodatud tööd Kosovo serblaste enamusega kohalike omavalitsuste liidu/ühenduse statuudi koostamise haldusrühm, ning loodab, et mõlemad pooled osalevad protsessis konstruktiivselt, et see ammune kohustus kiiresti täita. Nõukogu kutsub üles saama kiiresti üle järelejäänud takistustest energiakokkuleppe rakendamisel. Aeglast edasiminekut arvesse võttes rõhutab nõukogu, kui oluline on rakendada täielikult kõik varasemad kokkulepped ning eelkõige Mitrovicë silla, integreeritud piirihalduse ja diplomite vastastikuse tunnustamise kokkulepped. Nõukogu kutsub Serbiat tungivalt üles kiiresti heas usus täitma kõigi varasemate lepingutega endale võetud kohustused ning tegema Kosovoga konstruktiivselt koostööd edasiste kokkulepete väljatöötamiseks ja rakendamiseks. Nõukogu väljendab heameelt õiguslase kokkuleppe rakendamise üle 2017. aasta sügisel, mis tagab integreeritud kohtusüsteemi toimimise Kosovos ja teeb kõikidele kogukondadele õiguskaitse kättesaadavaks. Nõukogu jälgib endiselt tähelepanelikult Serbia jätkuvat tegevust selleks, et jõuda nähtavate ja püsivate edusammudeni suhete normaliseerimisel Kosovoga, et Serbia ja Kosovo saaksid mõlemad jätkata edasiliikumist Euroopa suunas, vältides samal ajal olukorda, mille puhul kumbki neist saaks teise jõupingutusi blokeerida, ning seades eesmärgiks, et mõlemad suudaksid täiel määral kasutada oma õigusi ja täita kohustusi. Nõukogu hindab kõrge esindaja tööd dialoogi hõlbustamisel ja loodab, et ta teeb edaspidigi osapooltega tihedat koostööd, et saavutada suhete täielik normaliseerumine.
27. Nõukogu kordab taas oma üleskutset Serbiale viia kooskõlas läbirääkimisraamistikuga oma poliitika järk-järgult vastavusse ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga ning pöörata esmajärjekorras ümber praegused negatiivsed suundumused.

28. Samuti kutsub nõukogu Serbiat üles mitte kõrvale kalduma ELi ühisest viisapoliitikast, kuna praegused tavad, nagu teatavate kolmandate riikidega viisakorra lihtsustamise lepingute sõlmimine, tekitavad muret.
29. Nõukogu tervitab Serbia konstruktiivset osalemist piirkondlikus koostöös ja julgustab Serbiat jätkama jõupingutuste tegemist heanaaberlike suhete tugevdamiseks.

TÜRGI

30. Nõukogu kinnitab taas, kuivõrd oluliseks ta peab ELi suhteid olulise partneri Türgiga. Ta on endiselt pühendunud avatud ja ausa dialoogi säilitamisele, ühiste probleemidega tegelemisele ja koostööle ühist huvi pakkuvates olulistes valdkondades nagu ränne, terrorismivastane võitlus, energeetika, transport, majandus ja kaubandus. Nõukogu tunnustab Türgit märkimisväärsete jõupingutuste eest enam kui 3,5 miljoni pagulase vastuvõtmisel ja nende vajaduste käsitlemisel. ELi-Türgi avalduse jätkuv rakendamine, mis vähendab ebaseaduslike ja ohtlike merereiside arvu ning aitab päästa Egeuse merel inimelusid, on mõlema poole huvides ja jääb ülitähtsaks. ELiga ühiste piiride tõhusam haldamine on endiselt esmatähtis. Kuni ELi ja Türgi tagasivõtulepingu täieliku ja tulemusliku rakendamiseni kõikide liikmesriikide suhtes tuleks nõuetekohaselt rakendada ELi liikmesriikidega kehtivaid kahepoolseid tagasivõtulepinguid ja sarnaste lepingute ja korralduste sätteid. Koostöö kõigi ELi liikmesriikidega justiits- ja siseküsimuste valdkonnas on endiselt oluline.

31. Nõukogu tuletab meelde oma 18. juuli 2016. aasta järeldusi, milles mõistis 15. juulil toimunud riigipöördekatse kohe otsustavalt hukka ning väljendas solidaarsust Türgi rahvaga ja täielikku toetust riigi demokraatlikele institutsioonidele. Siiski tekitavad tõsist muret järgnevalt võetud meetmete ebaproportsionaalne maht ja ulatus. Nõukogu tuletab meelde rahvusvahelisi standardeid ja Türgi poolt võetud kohustusi ning kutsub Türgit negatiivseid suundumusi kiiresti ümber pöörama.
32. Nõukogule valmistab erilist muret jätkuv ja erakordselt murettekitav eemaldumine õigusriigi põhimõttest ja põhiõigustest, sealhulgas väljendusvabadusest. Kohtusüsteemi sõltumatuse vähenemist ja toimimise halvenemist ei saa õigustada, ega ka oma põhiõigusi ja -vabadusi kasutavate ajakirjanike, teadlaste, poliitiliste erakondade liikmete, sealhulgas parlamendiliikmete, inimõiguste kaitsjate, sotsiaalmeedia kasutajate ja muude isikute vastu suunatud jätkuvaid piiranguid, kinnipidamisi, vangistamisi ja muid meetmeid. Nõukogu kordab taas oma tõsist muret nende negatiivsete arengute pärast ning samuti ELi kodanike, sealhulgas kahe Kreeka sõduri jätkuva kinnipidamise pärast. Türgi peab nende ja mitme muu komisjoni aruandes välja toodud tõsise puudujäägi ja lahendamata küsimusega kiiresti ja tõhusalt tegelema. Samuti peaks Türgi tõhustama oma koostööd Euroopa Nõukogu ja selle asjaomaste asutuste ja institutsioonidega, tegelema nende peamiste soovitustega ja rakendama Euroopa Inimõiguste Kohtu kõiki otsuseid kooskõlas Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikliga 46. Nõukogu märgib eraldi, et Veneetsia komisjon ütles Türgi põhiseaduse viimaseid muudatusi hinnates kriitiliselt, et nende puhul puudus küllaldane kontroll ja tasakaalustatus ning et lisaks sellele ohustavad need võimude lahusust.

33. Nõukogu eeldab jätkuvalt, et Türgi võtab sõnaselge kohustuse järgida heanaaberlikke suhteid ja rahvusvahelisi lepinguid ning püüelda vaidluste rahumeelse lahendamise poole, pöördudes vajaduse korral Rahvusvahelisse Kohtusse. Tuletades meelde ja kinnitades nõukogu ja Euroopa Ülemkogu varasemaid järeldusi kõigus neis aspektides, sealhulgas Euroopa Ülemkogu 22. märtsi 2018. aasta järeldusi, milles mõistetakse teravalt hukka Türgi jätkuv ebaseaduslik tegevus Vahemere idaosas ja Egeuse merel, nõukogu 11. detsembri 2006. aasta järeldusi ning samuti 21. septembri 2005. aasta deklaratsiooni, kutsub nõukogu Türgit üles täitma oma läbirääkimisraamistikust tulenevaid kohustusi, mis hõlmab kohustust rakendada täielikult ja mittediskrimineerivalt assotsieerimislepingu lisaprotokoll kõigi liikmesriikide suhtes. Nõukogu kordab, et kõigi liikmesriikide tunnustamine on oluline. Türgi peab vältima ähvardusi ja tegevust, mis kahjustavad heanaaberlikke suhteid, normaliseerima oma suhted Küprose Vabariigiga ja austama kõikide ELi liikmesriikide suveräänsust nende territoriaalmere ja õhuruumi suhtes ning kõiki nende suveräänseid õigusi, sealhulgas õigus uurida ja kasutada loodusvarasid, kooskõlas ELi ja rahvusvahelise õigusega, sealhulgas ÜRO mereõiguse konventsiooniga. Endiselt on väga oluline, et Türgi pühenduks ja aitaks kaasa Küprose probleemi, muu hulgas selle välisaspektide terviklikule lahendamisele ÜRO raamistikus, kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu asjakohaste resolutsioonidega ja vastavalt ELi aluspõhimõtetele ja *acquis communautaire*’ile, ning hoiduks igasugusest tegevusest, mis aitab kaasa polariseerumisele ELi liikmesriikides.
34. Nõukogu kordab taas oma üleskutset Türgile viia oma poliitika järk-järgult vastavusse ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga ning pöörata esmajärjekorras ümber praegused negatiivsed suundumused, ning tuletab meelde oma seisukohta, mis käsitleb ELi liikmesriikide ühinemist rahvusvaheliste organisatsioonidega.
35. Nõukogu märgib, et Türgi on Euroopa Liidust veelgi kaugenenud. Türgi ühinemisläbirääkimised on seega tegelikkuses seiskunud ning kaaluda ei saa ühegi uue peatüki avamist ega sulgemist ning ette ei nähta edasist tööd ELi ja Türgi tolliliidu ajakohastamiseks.

STABILISEERIMIS- JA ASSOTSIEERIMISPROTSESS

ENDINE JUGOSLAAVIA MAKEDOONIA VABARIIK

36. Nõukogu väljendab heameelt selle üle, et riik on saanud üle oma sügavast poliitilisest kriisist, muu hulgas rakendades järjepidevalt Pržino kokkulepet ja tehes olulisi edusamme kiireloomuliste reformiprioriteetide puhul. Nõukogu väljendab heameelt selle üle, et alates 2017. aasta maist on uus valitsus isegi keerulises poliitilises kontekstis astunud märkimisväärsed samme kompromissivalmiduse järkjärguliseks taastamiseks, kaasates kõik sidusrühmad, nende seas ka opositsiooni, et tugevdada demokraatiat ja õigusriigi põhimõtet ja näidata üles siirast soovi reformida kaasaval ja läbipaistval viisil, ning on kaasanud heanaaberlike suhete vaimus oma naabrid.
37. Ennetähtaegsed parlamendivalimised, mis olid osa Pržino kokkuleppest, toimusid 11. detsembril 2016 ja kohalikud valimised korraldati 2017. aasta oktoobris. Nõukogu märgib, et OSCE/ODIHRi hinnangul olid nimetatud viimased valimised konkurentsipõhised ning demokraatlikke valimisi aitas korraldada põhivabaduste austamine. Nõukogu tunnistab, et edusamme on tehtud OSCE/ODIHRi soovitude täitmisel ja kodanike usalduse taastamisel valimisprotsesside vastu.
38. Nõukogu väljendab heameelt esimeste konkreetsete edusammude üle kohtuvõimu sõltumatuse taastamise, kohtute töö parandamise ja prokuratuuri eriosakonna töö suhtes järelmeetmete võtmise suunal, alustades seeläbi eelmistel aastatel toimunud tagasimineku ümberpööramist. Nõukogu tuletab meelde, kuivõrd oluline on jätkata juriidilise vastutuse kehtestamist 2015. aastal pealtkuulamise teel ilmsiks tulnud väärtegude ja nendega seotud kontrolli puudulikkuse eest ning kuivõrd oluline on kehtestada vastutus 27. aprillil 2017 parlamendile korraldatud rünnaku eest. Nõukogu innustab jätkama kohtureformi strateegia rakendamist ning tegema täiendavaid jõupingutusi, et tegeleda täitmata soovitustega, saavutada täiendavaid käegakatsutavaid tulemusi ja tagada, et kohtusüsteem saab toimida iseseisvalt.

39. Nõukogu märgib positiivse asjaoluna ELi reformikava edasiviimisel tehtud edusamme. Ta julgustab kõiki osapooli säilitama konstruktiivset dialoogi ja jätkama praeguse reformihoo süvendamisega, eeskätt peamistes õigusriigi valdkondades nagu korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastane võitlus, kohtusüsteemi reform, võitlus radikaliseerumise ja terrorismi vastu ning luureteenistuste reform. Ta rõhutab, kui oluline on depolitiseeritud ja tulemuspõhine avalik haldus, valimisreform, meediavabadus ning täidesaatva võimu üle järelevalve tugevdamine. Nõukogu tuletab samuti meelde, kui oluline on tulemuslikult rakendada käimasolevaid ja kavandatud reforme.
40. Nõukogu väljendab heameelt konstruktiivse rolli üle, mida kodanikuühiskond etendab demokraatlike muutuste protsesside toetamisel, kodanikuühiskonna tegutsemiskeskonna olulisel parandamisel ning pühendumisel tõelisele dialoogile ja kaasatusele, mida valitsus on üles näidanud. Nõukogu tuletab meele, kui olulised on head rahvusrühmadevahelised suhted, toetab valitsuse pühendumist ja väljendab heameelt selle üle, et astutud on mitmeid samme usalduse suurendamiseks kogukondade vahel ja Ohridi raamlepingu rakendamise jätkamiseks.
41. Nõukogu väljendab heameelt märkimisväärse paranemise üle avaliku sektori finantsjuhtimise raamistiku ja selle läbipaistvuse osas. Nõukogu kutsub samuti riiki üles, kooskõlas ELi ning Lääne-Balkani piirkonna ja Türgi vahelise majandus- ja rahandusteemalise dialoogi ühiste jõeldustega, tegelema peamiste probleemidega, nagu võitlus mitteametliku majanduse ja korruptsiooni vastu, süstemaatilise ja tõhusa õiguskaitse puudumise ning läbipaistmatu reguleeriva raamistikuga tegelemine, noorte ja naiste suure tööpuudusega võitlemine ning haridussüsteemi ajakohastamine kõigil tasanditel.
42. Nõukogu märgib positiivselt riigi suuremat kooskõla ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga ning julgustab riiki seda kooskõla veelgi parandama.

43. Nagu märgitakse varasemates Euroopa Ülemkogu ja nõukogu järeldustes, on äärmiselt oluline heanaaberlike suhete säilitamine, sealhulgas ÜRO egiidi all toimuvate läbirääkimiste teel kokku lepitud ja mõlemale poolele vastuvõetava lahenduse leidmine nimeküsimumes. Nõukogu peab väga tervitatavaks nimeküsimumust käsitleva lepingu allkirjastamist Kreekaga, millega viidi lõpule pikaajalised arutelud, ning jääb ootama nimetatud lepingu ratifitseerimist ja rakendamist. Nõukogu tervitab samuti sõprus-, heanaaberlike suhete ja koostöölepingu sõlmimist Bulgaariaga ning rõhutab, kui oluline on jätkata selle rakendamist. Need kaks olulist sammu peaksid tõhusalt tegema lõpu kõigile nõuetele, mis põhinevad ajaloo vääral tõlgendamisel.
44. Eespool toodud edusamme silmas pidades, eeskätt seoses Pržino kokkuleppe, kiireloomuliste reformiprioriteetide ning Kreekaga riigi nime suhtes saavutatud kokkuleppes tuleneva positiivse arenguga, lepib nõukogu kokku reageerida positiivselt endise Jugoslaavia Makedoonia vabariigi tehtud ja eespool kirjeldatud edusammudele ning avab ukse ühinemisläbirääkimiste alustamisele 2019. aasta juunis. Seda silmas pidades toonitab nõukogu, et endise Jugoslaavia Makedoonia vabariigi jaoks on väga oluline jätkata konkreetseid edusamme kiireloomuliste reformiprioriteetide vallas ning saavutada täiendavaid käegakatsutavaid tulemusi võitluses korruptsiooniga, säilitades ja süvendades praegust reformihoogu. Seda arvesse võttes kutsub nõukogu komisjoni üles jälgima tähelepanelikult endise Jugoslaavia Makedoonia vabariigi tehtud ja eespool käsitletud reformipingutusi ning hindab edusamme komisjoni aastaaruande põhjal. Nõukogu tuletab meelde, et otsus alustada endise Jugoslaavia Makedoonia vabariigiga ühinemisläbirääkimisi oleneb sellest, et riiklikud parlamentaarsed menetlused viiakse lõpule ja Euroopa Ülemkogult saadakse kinnitus ning et varsti pärast seda toimub enne 2019. aasta lõppu esimene valitsustevaheline konverents, olenevalt tehtud edusammudest. Nõukogu toonitab, et edusammude hindamisel tuleks arvesse võtta täiendavaid käegakatsutavaid ja püsivaid tulemusi, keskendudes eelkõige järgmisele:
- kohtureformid ja ennetavad uurimised, süüdistuste esitamine ja süüdimõistmised korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevusega seotud juhtumite, sealhulgas kõrge tasandi juhtumite puhul;
 - luure- ja julgeolekuteenistuste reform;
 - avaliku halduse reform.

Nõukogu võtab teadmiseks komisjoni kavatsuse alustada vajaliku ettevalmistustööga.

ALBAANIA

45. Nõukogu väljendab heameelt selle üle, et Albaania on teinud järjekindlaid edusamme järgmise viie põhiprioriteediga seotud reformide elluviimisel: avaliku halduse reform, kohtusüsteemi reform, korruptsioonivastane võitlus, võitlus organiseeritud kuritegevusega ning inimõiguste kaitse, sealhulgas vähemuste hulka kuuluvate inimeste õiguste ja omandiõiguste kaitse. Kohtusüsteemi institutsiooniline ümberkorraldamine on pooleli ja see on ulatusliku kohtureformi nurgakivi. Kohtunike ja prokuröride sobivuse ümberhindamine (kontrollimine), mis toimub rahvusvahelise järelevalveüksuse järelevalve all, on hakanud andma esimesi käegakatsutavaid tulemusi, sealhulgas kohtusüsteemi kõrgete ametnike puhul. Nõukogu julgustab Albaaniat jätkama oma head koostööd rahvusvahelise järelevalveüksusega. Nõukogu julgustab Albaaniat tuginema seni tehtud edusammudele ja jätkama intensiivselt õigusreformiga, mille eesmärk on suurendada kohtusüsteemi sõltumatust, vastutust, professionaalsust ja tõhusust, eeskätt jätkates kontrollimist, mis on selle edu seisukohast ülioluline.
46. Nõukogu tervitab jõupingutusi seoses ennetavate uurimiste eduka läbiviimise, süüdistuste esitamise ja süüdimõistvate kohtuotsuste tegemisega korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses, võttes samas arvesse, et organiseeritud kuritegevusega tegelevate rühmituste lõhkumine on endiselt oluline väljakutse. Nõukogu rõhutab, et Albaania jaoks on oluline jätkuvalt saavutada käegakatsutavaid ja jätkusuutlikke tulemusi, sealhulgas sellises konkreetses valdkonnas nagu seda on võitlus uimastite kasvatamise ja nendega äritsemise vastu. Nõukogu julgustab Albaaniat jätkama ja süvendama jõupingutusi, et vähendada kanepi kasvatamist, tuginedes esimestele märkimisväärtetele tulemustele, mida täheldati viimastel kuudel. Nõukogu kiidab Albaaniat tiheda ja tugevdatud koostöö eest ELi liikmesriikide õiguskaitseasutustega ja loodab selle vastastikku kasulikku tava jätkumisele.

47. Nõukogu toonitab samuti, et Albaania peab hoogustama oma jõupingutusi kõikides nimetatud valdkondades ja tagama, et täiendavaid käegakatsutavaid tulemusi saavutatakse samuti võitluses korruptsiooniga kõrgel tasandil, samuti organiseeritud kuritegevusega tegelevate võrgustike lõhkumisel. Edukate õiguskaitseoperatsioonide suhtes tuleks võtta süstemaatilisi kohtulikke järelmeetmeid. Käimasoleva kohtureformi raames on endiselt vaja asutada korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemisele spetsialiseerunud asutused vastavalt kehtivale õigusraamistikule. Heade tulemuste saavutamine ennetavate uurimiste läbiviimisel, süüdistuste esitamisel ja süüdimõistvate kohtuotsuste tegemisel organiseeritud kuritegevuse ja korruptsiooni vastu võitlemise valdkonnas kõikidel tasanditel on endiselt oluline pikaajaline eesmärk, mille saavutamiseks tuleb jätkata struktureeritud ja järjepidevaid jõupingutusi.
48. Nõukogu kordab vajadust võtta tõhusaid õiguslikke ja poliitilisi meetmeid, et tugevdada inimõiguste kaitset ja diskrimineerimisvastast poliitikat, muu hulgas sellistes küsimustes nagu kogu Albaanias kõigi vähemuste võrdne kohtlemine ja nende hulka kuuluvate isikute võimalus kasutada oma õigusi, ning tagada raamseaduse järjepidev rakendamine seeläbi, et asjakohastes kohalikes seadustes leitakse vastused kõigile lahendamata küsimustele, sealhulgas vaba enesemääramise õigus. Nõukogu kordab samuti vajadust omandiõiguste tõhusa teostamise järele.
49. Nõukogu märgib, et valitsuse ja opositsiooni vahel peetav järjepidev ja konstruktiivne dialoog ELiga seotud reformide üle on kriitilise tähtsusega, et teha reformikava osas kodanike hüvanguks edusamme ja tuua riiki ELile lähemale.
50. Nõukogu kordab, et Albaania peaks jätkama reforme, mille eesmärk on suurendada konkurentsivõimet ja võidelda mitteametliku majandusega. ELi ning Lääne-Balkani piirkonna ja Türgi vahelise majandus- ja rahandusteemalise dialoogi ühiste järeldustega kooskõlas julgustab nõukogu Albaaniat veelgi parandama ettevõtlus- ja investeerimiskeskonda, sealhulgas tagama omandiõiguste jõustamise, jätkama jõuliselt jõupingutusi eelarve konsolideerimiseks ning tugevdama maksude haldamist. Nõukogu väljendab heameelt teatavate edusammude üle, mida on tehtud energiaturu, transporditaristu ja digiteerimise liberaliseerimisel. Nõukogu julgustab Albaaniat astuma samme, et tegeleda jäätmekäitluse probleemiga.

51. Nõukogu avaldab Albaaniale suurt tunnustust selle eest, et ta jätkab tegutsemist täielikus kooskõlas ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga. Nõukogu tervitab pühendumust ja edusamme terrorismi ja vägivaldse äärmusluse vastase võitluse vallas ning julgustab Albaaniat jõupingutusi jätkama.
52. Nõukogu tervitab Albaania jätkuvat konstruktiivset osalemist piirkondlikus koostöös. Nõukogu väljendab samuti heameelt selle üle, et Albaania süvendas dialoogi naaberriikidega, et käsitleda olulisi kahepoolseid probleeme ja tagada heanaaberlikud suhted, mis on endiselt olulised.
53. Nõukogu märgib positiivselt Albaania suuremaid jõupingutusi, et võtta kasutusele tõhusad meetmed vähendamaks selgelt põhjendamata varjupaigataotlejate suurt hulka, mille Albaania kodanikud on esitanud ELi liikmesriikidele ja Schengeni lepinguga ühinenud riikidele. Neid meetmeid ning koostööd ja dialoogi kõige enam mõjutatud riikidega tuleb jätkata, kuni saavutatakse püsivad tulemused.
54. Eespool toodud edusamme silmas pidades, eeskätt seoses viie võtmeprioriteediga, lepib nõukogu kokku reageerida positiivselt Albaania tehtud ja eespool kirjeldatud edusammudele ning avab ukse ühinemisläbirääkimiste alustamisele 2019. aasta juunis. Seoses sellega toonitab nõukogu, kuivõrd tähtis on Albaania jaoks veelgi tugevdada kohtureformi vallas tehtud edusamme, eeskätt kontrollimise kaudu, ning saavutada täiendavaid käegakatsutavaid tulemusi võitluses korruptsiooniga igal tasandil ja võitluses organiseeritud kuritegevusega, eelkõige uimastite kasvatamise ja nendega kaubitsemise seisukohast, säilitades ja süvendades praegust reformihoogu. See hõlmab järgmist:
- kohtunike ja prokuröride ümberhindamise protsessi edendamine, eelkõige kõikide prioriteetsete toimikute menetlemise lõpuleviimine, ning sõltumatute õigusstruktuuride loomise lõpuleviimine, nagu on ette nähtud põhiseaduse reformiga;
 - spetsialiseerunud asutuste, nimelt korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastase eristruktuuri ning keskkriminaalpolitsei ja kohtu loomise lõpuleviimine;
 - ennetavate uurimiste, süüdistuste esitamise ja süüdimõistmise tulemuste parandamine korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse vallas, sealhulgas kõrge tasandi juhtumite puhul.

Seda arvesse võttes kutsub nõukogu komisjoni üles jälgima tähelepanelikult Albaania tehtud ja eespool käsitletud reformipingutusi ning hindab edusamme komisjoni aastaaruande põhjal. Nõukogu tuletab meelde, et otsus alustada Albaaniaga ühinemisläbirääkimisi oleneb sellest, et riiklikud parlamentaarsed menetlused viiakse lõpule ja Euroopa Ülemkogult saadakse kinnitus ning et varsti pärast seda toimub enne 2019. aasta lõppu esimene valitsustevaheline konverents, olenevalt tehtud edusammudest. Nõukogu toonitab, et edusammude hindamisel tuleks arvesse võtta täiendavaid käegakatsutavaid ja püsivaid tulemusi, keskendudes eelkõige õigusriigile. Valimiste puhul peab nõukogu eriti oluliseks, et Albaania tegeleks Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo seni tähelepanuta jäetud soovitustega. Nõukogu pöörab erilist tähelepanu ka Albaania jõupingutuste jätkamisele selgelt põhjendamatute varjupaigataotluste arvu vähendamiseks ja palub ka komisjonil tagada, et seda arvesse võetaks.

Nõukogu võtab teadmiseks komisjoni kavatsuse alustada vajaliku ettevalmistustööga.

BOSNIA JA HERTSEGOVIINA

55. Nõukogu tervitab kooskõlastamismehhanismi kaudu esitatud lõplikke vastuseid, mida vajati Bosnia ja Hertsegoviina ELi liikmeks astumise avaldust käsitleva komisjoni arvamusega seotud küsimustiku jaoks, ning kutsub Bosniat ja Hertsegoviinat tungivalt üles kasutama kõnealust olulist mehhanismi ka edaspidi sidusate ja põhjalike üleriigiliste strateegiliste dokumentide, muu hulgas stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu alusel nõutavate dokumentide ettevalmistamiseks. Nõukogu tuletab meelde, et kuigi Bosnia ja Hertsegoviina 2016. aasta veebruari ELi liikmeks astumise avaldus on strateegiline pühendumus ELiga ühinemisele, on kohapeal kiiresti vaja saavutada põhjalikke tulemusi reformide osas. Nõukogu tervitab mõne ELi-suunalise reformi elluviimist Bosnias ja Hertsegoviinas, nt aktsiisi või keskkonna ja maaelu arengu alaste üleriigiliste strateegiate osas. Siiski märgib nõukogu murega, et lõhestav retoorika ja valimiseelsed kampaaniad on märkimisväärselt aeglustanud reformide tempot, eelkõige reformikava puhul.

56. Nõukogu tuletab meelde, et ta ootab Bosnialt ja Hertsegoviinalt reformikava täieliku ja tulemusliku rakendamise tagamist vastavalt Bosnia ja Hertsegoviina ametiasutuste poolt kokku lepitud tegevuskavale ning tihedas koostöös kodanikuühiskonnaga, tehes seda kodanike huvides ja tihedas koostöös Euroopa Liidu, rahvusvaheliste finantsasutuste ja rahvusvaheliste partneritega. Kaasavad sotsiaal-majanduslikud reformid, õigusriigi põhimõtte tugevdamine, sh kohtusüsteemi sõltumatuse, erapooletuse, vastutuse, professionaalsuse ja tõhususe tugevdamine, võitlus korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevuse, radikaliseerumise ja terrorismi ning ebaseadusliku rände vastu, samuti avaliku halduse reform kõigil valitsemistasanditel kooskõlas Euroopa standarditega ning jätkuv koostöö parandamine kõigi valitsemistasandite vahel on jätkuvalt olulised prioriteedid.

Lisaks sellele avaldab nõukogu kahetsust, et edusamme ei ole tehtud väljendusvabaduse ja sõltumatu meedia ülesehitamise vallas, ning kutsub Bosniat ja Hertsegoviinat üles tõhustama oma jõupingutusi selle küsimuse käsitlemiseks.

57. Nõukogu kutsub Bosnia ja Hertsegoviinat tungivalt üles võtma esmase prioriteedina vastu rahvusvaheliste sätetega kooskõlas olevad kriminaalmenetluse seadustiku sätteid. Samuti kutsub nõukogu üles võtma lõplikult vastu huvide konflikti käsitleva seaduse ja luureteenistusi käsitleva seaduse.

58. Nõukogu võtab teadmiseks teate uute üldvalimiste korraldamise kohta 7. oktoobril 2018. Nõukogu avaldab kahetsust selle üle, et poliitilised parteid ei ole seni olnud kompromissialtid, ja kutsub Bosnia ja Hertsegoviina ametiasutusi tungivalt üles muutma valimisraamistikku, et tagada 2018. oktoobri valimiste tulemuste elluviimine. Sellega seoses peavad kõik poliitilised liidrid käituma vastutustundlikult ja leidma lahenduse föderaalse rahvusköja küsimusele. Nõukogu on seisukohal, et valimisreforme tuleks käsitleda olulise küsimusena ning dialoogi vaimus, mistõttu esitatakse Bosniale ja Hertsegoviinale üleskutse viia ellu OSCE-ODIHRi soovitusel, et lähendada riiki Euroopa standarditele, parandades tulevaste valimiste demokraatlikke protsesse. Samuti tunnustab nõukogu, et muude valimistega seotud küsimustega, sealhulgas tingimused kohalike valimiste korraldamiseks Mostaris ning Bosnia ja Hertsegoviina presidentuuri küsimus, tuleks tegeleda aegsasti pärast valimisi, kooskõlas Euroopa standarditega. Sellega seoses toonitab nõukogu, et ei tohiks võtta ühtegi seadusandlikku või poliitilist meetet, millega raskendataks Sejdić-Finci kohtuasjas ja sellega seotud kohtuasjades tehtud otsuste rakendamist. Nimetatud reformid ei tohi siiski kahjustada reformikava edasist rakendamist.
59. Nõukogu kordab taas oma täielikku toetust Bosnia ja Hertsegoviina väljavaatele ühineda ELiga ühe, ühtse ja suveräänse riigina ning julgustab kõiki Bosnia ja Hertsegoviina ametiasutusi ja poliitilisi jõude loobuma minevikus juurdunud lõhestavast retoorikast, lõpetama süüdimõistetud sõjakurjategijate ülistamise ning edendama aktiivselt leppimist, muu hulgas hariduse kaudu. Nõukogu innustab Bosniat ja Hertsegoviinat aktiivsemalt osalema piirkondlikus koostöös ja heanaaberlike suhete loomises.

60. Nõukogu tervitab majandusliku arengu ja konkurentsivõime valdkonnas saavutatud edusamme. Siiski kutsub nõukogu Bosniat ja Hertsegoviinat üles tegelema kooskõlas ELi ning Lääne-Balkani piirkonna ja Türgi vahelise majandus- ja rahandusteemalise dialoogi ühiste järeldustega selliste peamiste väljakutsetega nagu õigusriigi nõrkus, jätkuvalt kehv ettevõtluskeskkond, ühtse majandusruumi puudumine, killustatud õiguskeskkond, suur ja ebatõhus avalik haldus, märkimisväärne mitteametlik majandus, halb juurdepääs rahastamisele mõne majandusharu puhul, korruptsioon, tööturu tasakaalustamatus nõrgast haridussüsteemist tuleneva kõrge struktuurse tööpuuduse ja madala tööhõive määraga, nõrk institutsiooniline suutlikkus ning ebasoodne investeerimiskliima, ning tugevdama üldist pankade kriisilahendusraamistikku. Samuti kordab nõukogu, et Bosnia ja Hertsegoviina ametivõimud peaksid tegema suuremaid jõupingutusi keskkonnakaitse valdkonnas.
61. Nõukogu innustab Bosnia ja Hertsegoviina kõikide tasandite ametivõime täielikult pühenduma komisjoni arvamuse ettevalmistamise protsessile ja andma oma panuse komisjoni küsimustele. Nõukogu tuletab meelde, et valmistades ette oma seisukohta Bosnia ja Hertsegoviina ELi liikmeks astumise avalduse kohta, peab komisjon pöörama erilist tähelepanu Sejdići ja Finci kohtuasjas langetatud otsuse täitmisele. Tunnistades, et Bosnia ja Hertsegoviina põhiseaduses nimetatakse põhirahvustena (teiste kõrval) bosnialasi, horvaate ja serblasi, kordab nõukogu taas, et täiel määral tuleb tagada kõikide kodanike võrdsuse ja mittediskrimineerimise põhimõtete järgimine. Nõukogu pöördub Bosnia ja Hertsegoviina ELi integreerumise protsessi juurde tagasi, tuginedes komisjoni tulevasele arvamusele riigi taotluse kohta saada ELi liikmeks.

KOSOVO

62. Nõukogu rõhutab Kosovoga sõlmitud stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu tähtsust ja innustab seda jätkuvalt rakendama. See üksnes ELiga sõlmitud leping ei mõjuta liikmesriikide seisukohti Kosovo staatuse kohta ning kujutab endast lepingulist raamistikku, mille raames intensiivistavad ELi ja Kosovo oma koostööd ning teevad kokkuvõtteid oma suhete arengust. See pakub Kosovole võimaluse saavutada püsivaid edusamme ja liidule lähenemist kooskõlas piirkonna ELi-perspektiiviga ning loob kaubandus- ja investeerimisvõimalusi.
63. Nõukogu tervitab Montenegroga sõlmitud piirilepingu ratifitseerimist Kosovo assamblee poolt 2018. aasta märtsis, millega täideti üks Kosovole kehtestatud põhikriteerium viisanõude kaotamist silmas pidades ja mis on oluline saavutus heanaaberlikes suhetes. Nõukogu võtab teadmiseks komisjoni kavatsuse esitada hinnang organiseeritud kuritegevuse ja korruptsiooni vastases võitluses saavutatud tulemuste tugevdamist käsitleva viimase eesmärgi osas ning kutsub komisjoni üles andma aru ka selle kohta, kas jätkuvalt täidetakse teisi eesmärke.
64. Nõukogu tervitab asjaolu, et 2017. aastal peetud parlamendi- ja kohalikud valimised toimusid enamikes Kosovo paikades üldiselt avatud konkurentsi tingimustes ja olid hästi korraldatud. Paljudes Kosovo serblaste kogukondades varjutasid valimiskampaaniaid siiski mitmed serblaste kogukondade sisesed hirmutamise juhtumid. Üldisemalt kutsub nõukogu Kosovot üles lahendama pikaajalised puudused valimisprotsessis, järgides ELi valimisvaatlusmissioonide soovitusi ja tehes tihedat koostööd muude rahvusvaheliste osalejate, sh OSCE/ODIHRiga.

65. Nõukogu innustab tegema suuremaid jõupingutusi, et saavutada konsensus kogu poliitilise spektri ulatuses, et edendada Kosovo Euroopa-suunalist tegevuskava. Assamblee peaks oluliselt parandama oma tulemusi seadusandliku töö, poliitilise dialoogi ja esindatuse põhilise foorumina ning oma järelevalveülesannetes. Nõukogu väljendab muret seoses assamblees toimunud korduvate vägivallajuhtumitega piiri märkimise alase hääletusega seoses.
66. Nõukogu innustab Kosovot tungivalts kiirendama nende laiaulatuslike reformide rakendamist, mis on vajalikud Kosovo stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu kohaste kohustuste täitmiseks, et saada täielikku kasu lepinguga kaasnevatest võimalustest. Nõukogu kutsub Kosovot üles suurendama jõupingutusi, et viia lõpule 2016. aasta novembris käivitatud Euroopa reformikava põhjalik rakendamine, eesmärgiga parandada õigusriigi põhimõtte elluviimist ja sotsiaal-majanduslikku arengut Kosovos ning saavutada häid tulemusi stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu rakendamisel.
67. Nõukogu tervitab ettevõtluskeskkonnas saavutatud edusamme ja kutsub Kosovot üles suurendama eelkõige kooskõlas ELi ning Lääne-Balkani piirkonna ja Türgi vahelise majandus- ja rahandusteamalise dialoogi ühiste järeldustega jõupingutusi, et võidelda korruptsiooni ja mitteametliku majanduse vastu, vähendada kõrget töötuse (eelkõige noorte töötuse) määra, parandada riigihankeid, kaitsta ELi investorite omandiõigusi, tagada tõhusad lepingute jõustamise menetlused, parandada haridust, tõhustada institutsioonilist võimekust ning tugevdada maksuhaldust ja pangandussektori üldist vastupanuvõimet. Tähtsas energeetikavaldkonnas tuleb Kosovol suurendada energiatõhusust, soodustada taastuvenergia kasutamist ja võtta järelmeetmeid, et täita oma kohustus sulgeda Kosovo A elektrijaam, mis on üks suurimaid saasteallikaid Lääne-Balkanil, ning parandada ka elukvaliteeti.

68. Nõukogu kutsub Kosovot üles suurendama kiiresti jõupingutusi õigusriigi, sh kohtunike sõltumatuse ja nõuetekohase menetluse tugevdamiseks. Nõukogu märgib, et eriliseks väljakutseks on olukord Põhja-Kosovos, eelkõige võitlus kuritegelike võrgustike vastu, mis nõuab kõikide asjaosaliste vahelist kiiret ja tõhusat koostööd, ning on jätkuvalt väga mures Oliver Ivanovići mõrva pärast, mis toimus 2018. aasta jaanuaris Mitrovicë põhjaosas. Nõukogu rõhutab, et kuriteo toimepanijad on vaja kohtu alla anda. Samuti peab Kosovo jätkuvalt tõhusamalt võitlema organiseeritud kuritegevuse ja korruptsiooni vastu. Nõukogu väljendab muret kuue Türgi kodaniku väljasaatmise pärast, austamata neile tagatud õigusi. Nõukogu võtab teadmiseks radikaliseerumise, ekstremismi ja terrorismi vastases võitluses saavutatud suured edusammud ning julgustab jõupingutusi jätkama. Seoses sellega toonitab nõukogu eeskätt vajadust tõhusa ja intensiivse piirkondliku ja rahvusvahelise koostöö järele, sealhulgas Europoli ja Eurojustiga, austades täielikult nendepoolset reguleerimist ja ilma et see piiraks liikmesriikide seisukohti staatuse kohta.
69. Avaliku halduse reformide vallas tuleb rakendada tulemuspõhist ja läbipaistvat töölevõtmist, edutamist ja vallandamist, mis tugineb objektiivsetele kriteeriumitele, muu hulgas sõltumatute institutsioonide ja asutuste puhul, et tagada nende organite sõltumatu töö ja tõhus juhtimine. Jätkata tuleb inimõiguste tõhusat edendamist ja kaitsmist kogu Kosovos, kaasa arvatud kultuuri- ja usupärandi täielikku kaitsmist. Tegeleda tuleks vähemuste hulka kuuluvate isikute kaasamise ja kaitsmisega, sealhulgas teha täiendavaid jõupingutusi eesmärgiga rakendada kehtivat õigusraamistikku ja tagada turvaline keskkond ja kaitsta nende omandiõigusi, ning sotsiaalse ühtekuuluvuse tugevdamisega.
70. Seoses ELi vahendatud dialoogiga Priština ja Belgradi vahel väljendab nõukogu heameelt, et mõlemad pooled on andnud kõrgele esindajale lubaduse teha tööd suhete täielikuks normaliseerimiseks, sealhulgas õiguslikult siduva lepingu vormis, mis annab mõlemale võimaluse ELiga ühinemise teel edasi liikuda ja on ülimalt oluline piirkonna stabiilsuse jaoks.

71. Nõukogu väljendab heameelt, et kooskõlas 2013. aasta Brüsseli kokkuleppega ja 2015. aasta augusti kokkuleppega alustas kauaoodatud tööd Kosovo serblaste enamusega kohalike omavalitsuste liidu/ühenduse statuudi koostamise haldusrühm, ning loodab, et mõlemad pooled osalevad protsessis konstruktiivselt, et see ammune kohustus kiiresti täita. Nõukogu kutsub üles saama kiiresti üle järelejäänud takistustest energiakokkuleppe rakendamisel. Aeglast edasiminekut arvesse võttes rõhutab nõukogu, kui oluline on rakendada täielikult kõik varasemad kokkulepped ning eelkõige Mitrovicë silla, integreeritud piirihalduse ja diplomite vastastikuse tunnustamise kokkulepped. Nõukogu kutsub Kosovot tungivalt üles kiiresti heas usus täitma kõigi varasemate lepingutega endale võetud kohustused ning tegema Serbiaga konstruktiivselt koostööd edasiste kokkulepete väljatöötamiseks ja rakendamiseks. Nõukogu väljendab heameelt õigusalase kokkuleppe rakendamise üle 2017. aasta sügisel, mis tagab integreeritud kohtusüsteemi toimimise Kosovos ja teeb kõikidele kogukondadele õiguskaitse kättesaadavaks. Nõukogu jääb tähelepanelikult jälgima Kosovo jätkuvat tegevust selleks, et jõuda nähtavate ja püsivate edusammudeni suhete normaliseerimisel Serbiaga, et Kosovo ja Serbia saaksid jätkata edasiliikumist Euroopa suunas, vältides samal ajal olukorda, mille puhul kumbki neist saaks teise jõupingutusi blokeerida, ning seades eesmärgiks, et mõlemad suudaksid täiel määral kasutada oma õigusi ja täita kohustusi. Nõukogu hindab kõrge esindaja tööd dialoogi hõlbustamisel ja loodab, et ta teeb edaspidigi osapooltega tihedat koostööd, et saavutada suhete täielik normaliseerumine.
72. Nõukogu tuletab meelde, et edusammud suhete normaliseerimisel Serbiaga on stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu oluline põhimõte, mis on aluseks ELi ja Kosovo vaheliste suhete ja koostöö arendamisele.
73. Tuletades meelde oma suurt muret püüdluste pärast tühistada Kosovo erikodasid käsitlevad seadused, kutsub nõukogu Kosovot tungivalt üles erikodasid jätkuvalt toetama, täites täielikult oma rahvusvahelisi kohustusi ja näidates üles tõelist püüdlust tagada õigusriigi põhimõtte järgimine, põhiõigused, õiglus ja leppimine.

74. Nõukogu tervitab kokkulepet pikendada EULEX missiooni kuni 2020. aasta juunini. Nõukogu kutsub Kosovot tungivalt üles jätkama tihedat ja tulemuslikku koostööd EULEXiga ning aitama aktiivselt kaasa EULEXi uuendatud volituste täielikule ja takistamatule elluviimisele.
75. Nõukogu tervitab Euroopa Liidu ja Kosovo vahelise Kosovo liidu programmides osalemise üldpõhimõtteid käsitleva raamlepingu sõlmimist ja jõustumist ning toonitab, et on oluline, et Kosovo nende programmide võimalusi täiel määral ära kasutaks. Nõukogu tervitab Kosovo ühinemist programmidega Erasmus+, COSME, „Kodanike Euroopa“ ja „Loov Euroopa“.
-